

Паразити люблять економних

Нагорна Л., к. вет. н.,

Сумський національний аграрний університет, м. Суми

У сучасній ветеринарній фарміндустрії впродовж останнього часу відбулися суттєві зміни, не лише безпосередньо в технології виробництва лікарських засобів, але значно урізноманітнівся асортимент діючих речовин, які входять до складу препаратів. Сучасні лікарські засоби – це високотехнологічний продукт, при розробці якого враховується низка моментів, зокрема: чутливість інфекційних та інвазійних агентів, швидкість транспортування діючої речовини до місця впливу (мішені в організмі), тривалість терапевтичного ефекту, швидкість виведення з організму. Наразі питання каренції досить актуальне та важливе, оскільки значна кількість високоефективних лікарських речовин володіють тривалим періодом виділення з організму з яйцем, м'ясом.

Загалом промислове птахівництво передбачає постійний контроль та удосконалення технологічного та ветеринарно-санітарного забезпечення поголів'я, завдяки оптимізації контролю над рівнем здоров'я та добробуту птиці, своєчасній діагностиці захворювань різноманітної етіології, розробці засобів і способів їх профілактики та забезпечення ефективного відтворення.

Основними критеріями, які враховуються при оцінці здоров'я та добробуту птиці є однорідність поголів'я, забезпечення достатнього ступеня специфічного та неспецифічного імунітетів, високого рівня адаптації до умов конкретного птахівничого підприємства. Особливу увагу необхідно звертати на вказані показники на ремонтному поголів'ї птиці, щоб на виході отримати повноцінне батьківське продуктивне стадо.

За розведення водоплавної птиці слід обов'язково враховувати небезпеку виникнення серед поголів'я інвазійних захворювань. Слід вказати, що, завдяки особливостям утримання, гельмінтози серед водоплавної птиці, в порівнянні з суходільною, мають ширше поширення. Водоплавна птиця частіше безпосередньо контактує з безхребетними організмами, які в переважній своїй більшості, слугують проміжними хазяями різноманітних гельмінтозів. Крім того, висока концентрація на обмежених площах та безперервність технологічних процесів постійно зберігають передумови для одночасного інвазування декількома видами гельмінтозів, або ж їх асоціаціями з протозоозами, бактеріозами, вірусами. Змішані паразитози спричиняють набагато тяжчі економічні збитки, ніж моноінвазії, хоча слід наголосити, що монозахворювання у промисловому секторі птахівництва заміщаються асоціативними хворобами, які передбачають дещо відмінну схему лікування та профілактики.

З метою нівелювання шкідливого впливу асоційованих паразитозів крім, в першу чергу, недопущення інвазування сприйнятливого поголів'я, необхідно максимально підвищувати імунний статус птиці. Розвиток гельмінтозів є складним процесом, який відбувається у тісному взаємозв'язку між організмом птиці та навколишнім середовищем. Ці дві екологічні ніші нерозривно взаємопов'язані. На цьому підґрунті відбувається постійна циркуляція гельмінтів та поширення інвазії в навколишньому середовищі, контамінація яйцями та личинками гельмінтів оточуючих об'єктів, які в подальшому є джерелом безпосереднього зараження птиці.

Для лікування гельмінтозів водоплавної птиці наявним є широкий асортимент лікарських засобів, діючі речовини яких належать до різних хімічних груп, зокрема: макроциклічні лактони, бензimidазоли, імідотіазоли, піперазини, піримідини і звичайно ж обов'язково комбіновані препарати, які у своєму складі містять поєднання представників з вищеперерахованих груп. Відповідно терапевтична ефективність вказаних засобів є вищою.

Наразі переважна кількість антгельмінтних препаратів для птахівництва виготовляється вітчизняними виробниками. Менше 20 % із представлених торгових назв антгельмінтних засобів становлять імпорتنі засоби. В основному форми випуску препаратів: таблетки, порошки, розчини, емульсії та мікрогрануляти для змішування з кормом. Окремі засоби з групи імідотіазолів та макроциклічних лактонів виготовляються

у формі ін'єкційних розчинів, проте для промислового птахівництва легким у використанні є антгельмінтні препарати у формі розчинів-концентратів, рекомендованих для змішування з питною водою. Серед представників групи макроциклічних лактонів є наявними засоби у вказаній препаративній формі..

Представники групи бензimidазолів за переліком торгових назв препаратів є одними з найбагаточисельніших. Зокрема, фенбендазол є універсальним антгельмінтиком, дія якого проявляється у порушенні енергетичного обміну, руйнуванні мікроканальців клітин травної системи гельмінтів та проявом нейротоксичного ефекту в ендопаразитів. Фенбендазол згубно діє на імагінальні та личинкові стадії гельмінтів та порушує цілісність оболонки яєць гельмінтів, внаслідок чого при потраплянні їх в навколишнє середовище вони втрачають інвазійну здатність. Фенбендазол гальмує внутрішньоклітинне надходження поживних речовин до гельмінтів, що в кінцевому випадку призводить до їх паралічу та загибелі. Ефективним є використання даного засобу за групової дегельмінтизації. Період каренції із м'ясом становить три доби, впродовж яких забороняється забій птиці.

Типовим представником групи імідотіазолів являється левамізол, який виготовляється різними виробниками і має відповідно різноманітні торгові назви. Механізм його дії полягає у гальмуванні активності ферменту ацетилхолінестерази, блокуванні утворення АТФ. Завдяки впливу на нервово-м'язеву систему ендопаразитів, спричиняє скорочення м'язів у гельмінтів з подальшою їх загибеллю впродовж доби після контакту з діючою речовиною засобу. Проте, досить частим є використання левамізолу не у якості антгельмінтика, а як імуностимулятору. При надходженні в організм птиці, у печінці левамізол трансформується в оксимеркаптоетилфенілімідазолідин, який і проявляє імуностимулюючий вплив. Проте, не бажаним є застосування левамізолу після проведення вакцинацій та в період племінного використання поголів'я. Період каренції становить 7 діб для м'яса та 3 доби – для яєць, які будуть використовуватися для харчових цілей.

Яскравим представником групи макроциклічних лактонів є івермектин. В якості антгельмінтика його використовують декілька десятиліть, проте він не втрачає свої лідируючих позицій в комплексі протипаразитарних обробок поголів'я. Слід вказати, що досить успішним є його використання і для лікувально-профілактичних обробок за ектопаразитозів птиці. Івермектин являє собою поєднання двох напівсинтетичних похідних авермектинів, які біосинтезуються актиноміцетами виду *Streptomyces avermitilis*. При надходженні в організм івермектин стимулює виділення нейромедіатора гальмування гама-аміномасляної кислоти (ГАМК), внаслідок чого відбувається блокування передачі нервових імпульсів через інтернейрони вентрального нервового стовбуру гельмінтів та нервово-м'язевих сполучень членистоногих. Як наслідок – параліч та загибель ентопаразитів. Після застосування івермектину впродовж 15 діб забороняється проводити забій птиці, а яйця для харчових цілей не використовують протягом 7 діб після останнього надходження препарату в організм.

Загалом, використання того чи іншого представника протипаразитарних засобів, залежить від паразитологічної ситуації в господарстві та виділеної персистуючої паразитофауни серед поголів'я.

Відповідно, професійне формування ветеринарної стратегії птахівничих підприємств, використання лише високопродуктивних ресурсів, є гарантією отримання якісної, конкурентноспроможної на ринку продукції та максимальних прибутків підприємства.